ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Քաղաքային «Կումայրի» թերթի հավելված

1991 թ., հոկտեմբեր № 46: Գինը՝ 50 կոպ.

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԻՆ

Արդեն մի քանի անգամ «Կումայրի» թերթում նշվել է տպագրական թղթի թանկացման և մատակարարումների դադարեցման մասին: Նույնիսկ անհավատալի է, որ թղթի մեկ կիլոգրամը 28 կոպեկից հասել է 8—13 ռուբլու: Դրա պատճառով է, որ հանրապետական. շատ թերթեր տպագրվում են ընդհատումներով, կանգնելով փակման վտանգի առաջ:

Բարվոք վիճակում չեն նաև «Կումայրի» թերթը և «Հիշողություն» հավելվածը: Ֆինանսական սուղ միջոցները չեն բավարարում շուկայական թանկ գներով համապատասխան քանակի թուղթ գնելու համար: Անա այս պատճառով է, որ «Հիշողություն» հավելվածը այսուհետև կտպագրվի շորս էջով, մինչև կարգավորվի և վերջնականապես լուծվի թղթի հարցը:

Տպագրական թղթի թանկացման պատճառով «Հիշողության» գինը մնում է անփոփոխ, տպաքանակը պակասում է 2000 օրինակով:

Լուսանկարը՝ Հմ. Կարապետյանի

ՑԱՎՈՎ ԵՎ ՀՈՒՅՍՈՎ

Ոչ թե փոխաբերական, այլ բառիս բուն իմաստով մարդկանց սրտերը ջղակծկվում են Հայաստանը պատուհասած տարերքից: Փորձության այս ծանր ժամին հայ ժողովուրդը զգում է, որ ինքը միայնակ չէ, որ իրեն օգնության ձեռք են մեկնել և մեր դժբախտությունը մեզ հետ կիսում են ամբողջ երկիրը, մեր մոլորակը:

Ասում են, որ վիշտը մերձեցնում է մարդկանց: Եվ թող տարօրինակ չթվա, բայց մենք հենց այդ պահին զգացինք աշխարհի ժողովուրդների եղբայրության «օրենքը», որ հսկայական բարոյական ուժ է պարունակում:

Հայաստանի տուժած շրջանները պետք է վերածնվեն, բարգավաճեն, նոր խինդով լցվեն: Զոհվածների հավերժական հուշարձանը կդառնան նոր տները, պալատները, բուժական ու մանկական հիմնարկները... Դրանց կառուցմանը մեզ կօգնեն մեր հայրենիքի ժողովուրդները: Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է ողբերգական պահին լինել կազմակերպված, համահավաք, չմասնատել ուժերը: Պետք է մեր ամբողջ եռանդը նվիրաբերենք գալիք սերնդին, մեր մանուկներին:

«Լույս» միավորման մեծաթիվ բանվորական կոլեկտիվը աշխատում է ինքնանվիրումով: Արդեն թողարկվել և աղետի շրջաններ են ուղարկվել լուսացուցիչ քանակությամբ լուսավորման սարքեր, կահույքներ: Միավորման աշխատողները օգնում են վերականգնելու տուժած քաղաքների և գյուղերի էլեկտրացանցը:

Վ. ԳԱՃՅԱՆ

Կոշտոյան փողոցի բնակելի տները աղետից հետո: Լուսանկարը՝ Հ. Ներսիսյանի

ՍԻՐԱՆՈՒՅՇ ԷԴՈՒԱՐԴԻ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Սիրանույշը ծնվեց բանվորի ընտանիքում 1947 թվականին, երբ պատերազմը նոր էր վերջացել ու մեր երկիրը տնքում էր նրա հասցրած վերքերից: Մեծանում էր փոքր աղջիկը ու այդ դժվարությունների մեջ երազում ուսուցչուհի դառնալ: Եվ կարողացավ հասնել նպատակին: Ընդունվեց Բրյուսովի անվան ռուսաց և օտար լեզուների ինստիտուտը, դպրոցում ուսուցանեց ֆրանսերեն: Երազանքը մի բան էր, կյանքը՝ այլ: Զգում էր, որ նվիրվել է ծանր գործի, պիտի զբաղվի երեխաների դաստիարակությամբ, պիտի սովորեցնի: Հաջողվում էր ուսուցչուհուն սիրելի դառնալ իր սաների, իր կոլեգաների համար: Կյանքը այսպես կշարունակվեր, թերևս, եթե չլիներ անիծված երկրաշարժը, որը կտրեց բազում նպատակների թևեր, վերջակետ դրեց նաև Սիրանույշի կյանքին:

ՏԱԹԵՎԻԿ ՀԱՄԻԿԻ ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ

Սիրանույշի աղջիկը, որ լույս աշխարհ եկավ 1974 թվականին: Աչքը բացեց Տաթևիկը ու տեսավ ուսուցչուհի մորը, բանվոր հորը ու նրանցից շատ բան ժառանգեց: Պատահական չէր, որ մոր օրինակով ինքն էլ հենց մանկուց ցանկացավ ուսուցչուհի դառնալ: Բայց նա դեռ 6-րդ դասարանում էր, սովորում էր № 14 դպրոցում, հետո տեղափոխվեց № 10 դպրոց, ուր աշխատում էր մայրը: Տունը դպրոցին մոտ էր, ընդամենը մի քանի մետրի վրա: Նրանք երկուսով առավոտյան գնացին ու չվերադարձան: Հավերժ ու անվերջանալի թվացող մի դաս՝ օտար լեզվով, օդից կախված մնաց... պատմության համար, այս աղջկա համար, մայրիկի համար: Դառն այս դասը թող չկրկնվի...

ԱԴԵԼԻՆԱ ԹԵՎԱՆԻ ԲԱԲԱՅԱՆ

Ծնվել է 1958 թ. Կիրովականում: Սովորել և ավարտել է № 14 դպրոցը, այնուհետև ընդունվել է Ստեփանավանի գյուղատնտեսական տեխնիկումի էկոնոմիկայի բաժինը, ավարտելուց հետո աշխատանքի է անցել Վարդբաղի խոհանոցի կադրերի բաժնում: Ադելինային շատ էին սիրում և հարգում աշխատանքային ընկերները: Այդ սև օրը Ադելինան առավոտյան ժամը 10-ին երկու երեխաների՝ Արմենի ու Տաթևիկի հետ եկավ մեր տուն: Թողնելով նրանց իմ խնամքին, գնաց անվերադարձ...

Այժմ Արմենի ու Տաթևիկի աչքերում մի թախիծ կա, դա մայրական կարոտն է: Չեմ մոռանում այն պահը, երբ ամուսնու, երեխաների հետ ներս եկան ուրախ-ուրախ, հայտնեցին, որ բախտ վիճակվեց երկրորդ հարկում բնակարան ստանալ, ափսոս չվայելեց իմ քաղցր բալեն...

ԼՈՒՍԻԿ ԲԱԲԱՅԱՆ

ԼՈՒՍԻՆԵ ԱԼԲԵՐՏԻ ՍԱՀԱԿՅԱՆ

Պատմում է մայրը

Ծնվել է 1977 թվականի փետրվարի 19-ին, ձմռանը, երբ ցուրտ էր ու ձյուն: Բայց նա սիրում էր ծաղիկներ ու գարունը, ծաղկի նման նուրբ էր ու գեղեցիկ: Կարծես մեր տան ծաղիկը լիներ Լուսինեն: Ժպտերես էր, ծիծաղկոտ, շատ աշխատասեր: Սովորում էր Պետրոսյանի անվան № 10 դպրոցի 4-րդ դասարանում... Լավ էր սովորում նաև երաժշտական դպրոցում: Երաժշտական ունակությունները շուտ դրսևորվեցին նրա մոտ, մտածում էինք, որ անպայման այս ուղղությամբ էլ նա կշարունակի իր հետագա ճանապարհը: Երկրաշարժը խլեց նաև իմ բալիկին, մնաց նա դպրոցի փլատակների տակ: Եվ այդպես ընդմիշտ դադարեց մեր տան զրնգուն ծիծաղի ձայնը, դադարեց մեր ուրախությունը:

ՍԵԴԱ ԱՂԱՍՈՒ ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ

Նա մեզ հետ ամեն առավոտ մտնում էր նույն շենքը, բարձրանում 4-րդ հարկ՝ նախագծողների մոտ, այնտեղ էր աշխատում: Միշտ նույն պայուսակը ձեռքին, որի մեջ գործվածքն էր, գործելու շյուղերը:

Ծնվել է նա 1923 թվականին, Լենինականում: Դպրոցըն ավարտելուց հետո ընդունվել է Մռավյանի անվան մանկավարժական ուսումնարանը: Երկար ժամանակ աշխատել է քաղաքային խորհրդում, այնուհետև տեղափոխվել և մինչև կյանքի վերջը մնացել «Հայպետնախագիծ» ինստիտուտում:

Սիրում էր իր աշխատանքը: Աղետի պահին նա աշխատանքի վայրում էր: Չնայած դեկտեմբերի 8-ին նրան ողջ գտանք, բայց երբ իմացավ պատահածի մասին, սիրտը չդիմացավ...

Ք ո ւ յ ր ե ր ը

Պատմում է տատիկը

Միջնակը՝ ՄԱՐԻՆԱ ԼԵՎՈՆԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆԸ (ծն. 1976 թ.), սովորում էր № 14 դպրոցի 6-րդ դասարանում, միաժամանակ հաճախում էր № 6 երաժշտական դպրոցի դաշնամուրի բաժինը: Ամեն օր առավոտյան երկու պայուսակ ձեռքին ծանրաբեռնված նա դուրս էր գալիս տանից: Երբեմն ծնողները ստիպում էին նրան, որ թողնի երաժշտականը, ախր շատ էր փոքրամարմին, հոգնում էր չափից ավելի: Բայց նա համառությամբ էր գնում երկու դպրոցն էլ: Աղետի օրը երաժշտական դպրոցում դասերը լրիվ չեն պարապել դարաբաղյան շարժման պատճառով և նրան տուն էին ուղարկել: Տուն մտնելուն պես փլվում է շենքը: Մարինային գտանք 7-րդ օրը: Այ- [illegible] վրա, Մարինա ջան, փնտրում եմ մատնահետքերդ, շոյում եմ, մոտեցնում շուրթերիս: Ուզում եմ, որ լեզու առնեն ու խոսեն նկարներդ, նոտաներդ...

Կրտսերը՝ ԱՆՆԱ ԼԵՎՈՆԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆԸ (ծնվ. 1984 թ.), մանկապարտեզում նրան Անուշիկ էին անվանում, սիրունիկ էր ու մաքրասեր: Տիկնիկի հետ չէր խաղում, չնայած կարդալ չգիտեր, սակայն շարունակ գրքերով էր հրապուրված: Երկրաշարժի օրը առավոտյան, մայրը Անուշիկին ուզում էր մանկապարտեզ տանել: Երանի՜ թե տարած չլիներ, հարևանուհին ասաց, որ մնա իրենց մոտ, թոռնիկի տարեդարձն են տոնելու: Եվ ինչ, զոհվեցին բոլորը միասին և Աննան, և հարևանուհին՝ իր երկու թոռնիկների հետ:

ՌՈՒԶԱՆՆԱ ՀԱՅԿԻ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

Մոր պատմածից

Ռուզաննան ծնվեց 1952 թվականին, սովորեց № 14 դպրոցում: Հեռակա կարգով ավարտեց Մոսկվայի պետական համալսարանի պատմաարխիվային բաժինը: Ամուսնությունից հետո երկար տարիներ չաշխատեց, խնամում էր իր երկու փոքրիկներին: Այնուհետ՝ Ռուզաննան սկսեց աշխատել: 1986-ից ֆիզկուլտ կոմիտեին կից սպորտդպրոցում էր: Այդ օրը նա տանն էր՝ «Եռանկյունի» թաղամասի № 12 շենքի իրենց բնակարանում: Փլվելիս նույնիսկ չէր հասցրել միջանցք դուրս գալ... Երկու երեխաները որբ մնացին: 14-ամյա Բուրաստանը այժմ 10-րդ դասարանում է սովորում, իսկ որդին՝ Երվանդիկը 9-րդ: Նրանց աչքերում դեռ թախիծ կա, վառ է թանկագին մոր հիշատակը...

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՕՐԵՐԻ ԽՐՈՆԻԿԱ

ՋԱՎԱԽՔԸ՝ ՓՐԿՈՒԹՅԱՆ

(Սկիզբը՝ № 45-ում)

Մի տարեց մարդ գտել է օգնության գալու իր բաժինը՝ նա արցունքներից խեղդվող ձայնով կանչում է.

~Լենինականցիներ, ձեր ցավը տանեմ, ավտոս նստեք Ախալքալաք գնանք, մեր տուն տանեմ...Ախր մեղք եք, կմըրսեք...

Այդ ձայնը կարծես ազդանշան է դառնում, որ ոչ մի մեքենա Լենինականից դատարկ չհեռանա: Ծտապ օգնության ավտոմեքենաներն էլ են վիրավորների հետ կանանց ու երեխաների վերցնում:

Սլանում են ավտոմեքենաները: Բաց է Ջավախք փրկության պատուհանը դեպի եղբայրական Վրաստան: Տանում են աղետից փրկվածներին, տանում են անօթևան մնացածներին:

Հիվանդանոցի դռանը հավաքված բազմության մեջ չըգտնվեց նրա ոչ մի հարազատը: Որոշվեց աղջկան լուսանկարել և հողին հանձնել Ղոջաբեկի գերեզմանոցում: Մահվան թափորը ինքն իրեն հավաքվեց: Բոգդանովկացիները փոքրաթիվ մարդկանցով հուղարկավորության չեն գնում: Թափորն անցել էր շրջկենտրոնի միջով, բազմապատկվել, գլխարկները հանած թափորին էին միացել շրջանի կուսակցական, խորհրդային ղեկավար աշխատողները: Բոգդա[illegible]*նովկան թերևս այդպիսի բազմամարդ հուղարկավորություն չէր տեսել: Մի քանիսը, սովորության համաձայն, դամբանական խոսք էին ասել: Հետո բոլոր ներկաները մի-մի բուռ հող էին լցրել գերեզմանաթմբի վրա ու գլխիկոր հեռացել, թարմ ծաղկեփնջեր թողնելով աղջկա գերեզմանին: Երևի մի օր գըտնըվի նրա հարազատներից մեկն ու մեկը: Երևի հենց այդ տեղ՝ Ղոջաբեկի գերեզմանոցում էլ կանգնեցվի երկրաշարժից զոհված լենինականցիների հիշատակի հուշարձանը...*

Սակայն այդ մասին դատողություն անելու ժամանակ չըկար, պետք էր շտապել ողջերին օգնության հասնելու: Փըրկարար ջոկատներ, սննդամըթերքով բարձած ավտոմեքենաներ: Մարդիկ օգնության են հասնում նույնիսկ բեռնատար ավտոմեքենաներով: Նրանցից մեկը կանգ է առնում Բոգդանովկայի ավտոկայանի մոտ: Թափքում Ախալքալաքի գյուղերից Լենինական շտապող երիտասարդներ են:

~Ներս եկեք,~պնում է Յուրա Մղդեսյանը և բացելով օդու շիշը, շարունակում,~հասկացա, որ մրսած կլինեք, ի՞նչ ասեմ...մի բուռ հայ էինք, կես բուռ մնացինք...

Վիշտը ընդհանուր էր: Ընդհանուր էր Ջավախքի հայի, [illegible]...

ՄԻՇԱ ԱՐՏԱՇԵՍԻ ՏՈՆՈՅԱՆ

Արդեն 33 տարեկան էր Միշան, ամուսնացած, երկու երեխայի հայր: Աշխատում էր հղկող հաստոցների գործարանում որպես բանվոր և բազմիցս արժանացել էր շնորհակալագրերի, պարգևների: Հայրենասեր էր, արցախյան հարցով տառապում էր նրա հոգին ու ընկերների հետ որոշել էին ընտանիքով տեղափոխվել Արցախ: Չհասցրեց ու շատերի նման զոհ դարձավ արհավիրքին, չիմանալով, որ № 16 դպրոցի փլատակների տակ մնացին նաև իր երկու սիրասուն բալիկները՝ ԱՇՈՏԻԿԸ և ԱՆՆԱՆ:

Աշոտիկը սովորում էր չորրորդ դասարանում, իսկ Աննան՝ երրորդ: Մայրիկի ուղեկցությամբ նրանք այդ օրը վերջին անգամ ոտք դրեցին դպրոցի շենք, չիմանալով, որ այն գերեզման է դառնալու իրենց համար:

Աշոտիկը երազում էր ճանաչված մարզիկ դառնալ, իսկ քույրը՝ բժշկուհի: Այս երկու անմեղ զառնուկներն էլ շատ շատերի նման չիմացան իրենց սիրելի հայրիկի կորուստը:

Հորեղբոր երեխաների հետ նույն դպրոցի 2-րդ դասարանում էր սովորում ԱՐԱՅԻԿԸ: Նա երազում էր նկարիչ դառնալ, իր վրձնով պատկերել հայոց գեղեցիկ բնաշխարհը, հատկապես Արցախը: Դպրոցում ամեն օր հորեղբոր երեխաների՝ Աշոտիկի և Աննայի հետ էր: Տուն վերադառնալիս նստում էր գրասեղանի մոտ ու վրձնի օգնությամբ թղթին հանձնում իր մանկական խոհերն ու մտածմունքները:

ՆԱՐԻՆԵ ՎԻԼՍՈՆԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Բազմաշնորհ ու ակտիվ մի աղջիկ էր ՆԱՐԻՆԵՆ, ընդամենը 29 տարեկան: Նա իր էությամբ տարբերվում էր մյուսներից, օժտված էր բնատուր շնորհքով, նվիրվել էր արվեստի աշխարհին՝ լավ պարում էր, նվագում...

Երբ ավարտեց № 2 դպրոցը, ընդունվեց ԵրՊԻ-ի Լենինականի մասնաճյուղի տեխնոլոգիական բաժինը: Եկավ նաև ընտանիք կազմելու ժամանակը, հետո մայրացավ: Հիմա նրա աղջնակը տասը տարեկան է, երեք տարի է, նա խոսում է մոր լուսանկարների հետ, հուզվում է և նրա մատաղ հոգին դառնանում է ամեն անգամ գերեզմանատուն գնալիս... Մեկը քիչ էր, ասես, երկրորդ հարվածը եկավ, 1990-ին մահացավ հայրը, նա պարզապես չդիմացավ ծանր վշտին...

Ինչպես կարելի է հաշտվել դեկտեմբերյան աղետի հասցրած ցավի հետ, որ ոչ մեկին չխնայեց, մեծ ու փոքր չհարցրեց:

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՌՈՒԲԵՆԻ ԴՐՄԵՅԱՆ

Հուշաքարին գրված է՝ ծնվել է 1954-ին, մահացել՝ 1988-ին: Նա էլ է զոհ գնացել աղետին, երբ դեռ ջահել էր ու շատ գործեր ուներ անելու:

Ծնվել է նա Ախուրյանի շրջանի Կամո գյուղում, այնտեղ էլ ավարտել միջնակարգը, հետո եկել է քաղաք ուսանելու, ընդունվել Նալբանդյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտը: Ավարտելուց հետո աշխատեց ավտոշարասյունում որպես դիսպետչեր, գործընկերները հիմա էլ նրան ափսոսանքով են հիշում ու ասում՝ նրանի թե չըճանաչեինք, ի՞նչ տղա էր:

Յոթ տարի վարձով ապրեց ուրիշի տանը, 88-ին բնակարան ստացավ Վարդբաղի թաղամասում: «Երջանկությունը տևեց ընդամենը հինգ ամիս, գրում է կինը, ինչ իմանար, թե որդիներից միայն 9-րդ դասարանցի Արտակն է իրեն հիշելու, Արմենը ծնվեց 1989 թվականին հոր մահից հետո:

ՍՐԲՈՒԹՅԱՄԲ ՊԱՀԵՆՔ «ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ», ՊԱՀԵՆՔ ԱՊԱԳԱՅԻ ՀԱՄԱՐ, ԱՆՄԵՂ ԶՈՀԵՐԻ ԱՆՄԱՀՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՈՒՀԱՆ

Օգնության էին շտապում նաև Ծալկայի հույները, Ասպինձայի, Ախալցխայի հայկական ու վրացական գյուղերը, Գորելովկայի, Սպասովկայի ռուսները, ողջ եղբայրական Վրաստանը: Գալիս էին մեծն Շոթայի իմաստուն պատգամը կատարելու.

«Եղբայրը եղբորով է ուժեղ»...

Գալիս են հեռավոր Ռուսաստանի խորքերից:

Թբիլիսիից կարգադրված է՝ օգնել ինչպես կարող եք ու չսպասել լրացուցիչ հանձնարարությունների:

Փոկացի Կիրուխը դարձյալ լենինականցու կպցրած փոթանուն, նույն ինքը՝ Փայլակ Ավետիսյանը սեփական ՌԻԱԶ-ով երկու օրում հինգ ուղերթ է կատարել ու հինգ անգամին էլ նրա ձեռքից թռցրել են լենինականցիներին:

—Ժողովուրդ, վերջ, այս անգամվանը իմ հյուրերն են, ինչ է, ես տուն չունե՞մ, էս երկու հարկանի տունը իմը չէ՞:

Իսկ այդ անգամվա բերածները 18-ն էին:

Նույն գյուղամիջում կոլտնտեսության բեռնատարը պանիր է բարձում՝ փոկացիների տնական պանիր:

Բոգդանովկայի գիշերօթիկ դպրոցի դասատու էննա Ա-[illegible] նրանք անօթևան ընտանիք է տուն տարել, իզուր չէ, որ ամուսինը՝ Արտավազդ Վարդանյանը անցյալ տարի լայնացրել է տունը: Հիմա նրանց թոռնիկը՝ Վահեն էլ է հյուրընկալ դարձել՝ իր մանկասայլակը զիջելով լենինականցի նորածին Ալիկ Դնոյանին: Մյուս թոռնիկը՝ Արտեմիկը, Լենինականում չի եղել, արհավիրքը չի տեսել, բայց կեսգիշերին քնած տեղից վեր է թռչում ասելով.

—Մայրիկ, երազումս բոլորը օգնություն էին կանչում...

Օգնություն...

Օգնություն կլիներ, լենինականցիներ, միայն թե ապրեիք:

Նույն օրը Բոգդանովկայից օգնության եկան նաև Ղուկասյանի հյուրանոցում հավաքված հայ գաղթականներին և նրանց տեղափոխեցին Ջիգրաշեն:

Մնայիք, աղետի զոհ դարձած լենինականցիներ, ապրեիք թեկուզ ժամանակավոր գաղթականներ:

Օգնություն կլիներ, ապաստան տվողներ կլինեին: Խորհրդային Միությունը տունը մեծ է, ապրեիք ու ապրողների հետ ձեռք-ձեռքի տված կառուցեիք Լենինական քաղաքը՝ մեր հպարտ ու պատվասեր քաղաքը:...

Գր. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Լենինական-Ղուկասյան-Բոգդանովկա

ՀՌԻՓՍԻՄԵ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ. Ծնվել է 1914 թվականին: Շատ դժվարություններ ու զրկանքներ է տեսել իր կյանքի ճանապարհին: Բայց հասցրել է մայրանալ, դառնալ 7 երեխաների բարի ու հոգատար մայր, սիրով ու քնքշանքով մեծացնել իր երկու տասնյակից ավելի թոռներին: Ծնվել էր գյուղում ու այնտեղ էլ ապրել: Դեկտեմբերի 4-ին նա հյուր էր եկել որդուն, որ ապրում էր Հաղթանակի պողոտայի № 44 շենքում: Հենց նույն բընակարանում էլ նա զոհվեց իր սիրելի հարսի և թոռների հետ միասին:

ՀԱՍՄԻԿ ԼԵՎՈՆԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ. 40-րդ գարունը դեռ չբոլորած նա կյանքից հեռացավ: Հոգատար ու գորովագութ մայր էր Հասմիկը, բարության և հոգատարության համար սիրում էին նրան բոլորը: Բայց որքան ցավ բաժին ընկավ նրան:

ՀՌԻՓՍԻՄԵ ՖԵԴՅԱՅԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ. 18 տարեկան դեռ չկար: Կյանքի հասուն շրջանը նոր պիտի սկսվեր: Ավարտել էր Շահումյանի անվան միջնակարգ դպրոցը և ուզում էր նվիրվել բժշկությանը: Սակայն բախտը չբերեց, չընդունվեց ուսումնարան: Նա չէր ճաշակել անգամ առաջին սիրո ապրումներն ու զգացումները: Այրջկական իղձերը մնացին անկատար:

Այն, ինչ անցավ մեր գլխով, հաշվի չնստեց մեր ցանկությունների հետ: Հիմա չկա Հռիփսիկը, այն լավ աղջիկը, որը աշխույժով էր լցված, կյանքի սիրով, չկա...

ՅՈՒՐԱ ԱՐՏՈՒՇԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ. Կյանք մտած մի երիտասարդ, որը ընդամենը 29 տարեկան էր, ավարտել էր Օրջոնիկիձեի անվան ռուսական դպրոցը: Աշխատում էր ու թըռչում էր, թևեր [illegible] էր իր տեղը

կյանքում, զբաղվում էր օգտակար գործով, ձեռք էր բերել ճանաչում, հարգում էին, սիրում ընկերներն ու ծնողները: Բայց չհասցրեց ընտանիք կազմել: Նա հեռացավ կյանքից երազանքները կիսատ, կյանքին այնպես կարոտ, դաժան մահով:

ԼԻԴԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՀԱՎԵՐԺ ՀԻՇԱՏԱԿ ԱՆՄԵՂ ԶՈՀԵՐԻՆ

1988 թվականի դեկտեմբերի 7-ին Խաչատրյանների չորս եղբայրներից 2-ի ընտանիքների (Խաչատրյան Յուրիկի ու Ռուբենի) 12 անդամներից փրկվեցին միայն 3-ը՝ Գայանեն և Հռիփսիմեն, որոնք սովորում էին № 15 դպրոցում (Յուրիկի երեխաները) և Վոլոդյան (Ռուբենի տղան) որը այժմ 7 տարեկան է:

Խաչատրյան եղբայրները երկար ժամանակ հաշտ ու խաղաղ ապրեցին մի բակում, սիրում էին միմյանց, կիսում յուրաքանչյուրի ուրախությունն ու հոգսը:

Եղբայրներից մեծը՝ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՅՈՒՐԻԿԸ (ծնված 1953 թ.) առաջինն ստացավ 4 սենյականոց բնակարան: Ընտանիքը բազմանդամ էր. ունեին 4 երեխա: Ինչ մեծ խնջույք կազմակերպեցին եղբայրները, երբ երրորդ աղջկանից հետո, Յուրիկի ընտանիքում ծնվեց տղա (1986 թ.), որին կնքեցին Հովհաննես անունով: Նրանք նոր բնակարանում ընդամենը 3 տարի ապրեցին, չիմանալով, որ կնոջ՝ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՍՈՒՍԱՆՆԱՅԻ, ծնվ. 1956 թ., աղջկա՝ ԱՆՆԱՅԻ՝ ծնված 1977 թ. (սովորում էր № 15 դպրոցի 4-րդ դասարանում), տղայի՝ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ, ծնված 1986 թ., իր եղբոր՝ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆԻ ընտանիքի 5 անդամներն էլ զոհվել էին միասին, իրենց տանը (Եսայան 54 շենք, 37 բնակարան):

Եվ դեկտեմբերյան մահաբեր երկրաշարժի ժամանակ Ռուբենն ու Յուրիկը չիմացան, թե ինչպես ընտանիքի բոլոր անդամների հետ հաչտնվեցին «գերեզմանատան նոր բնակարանում»: Յուրա և Սուսաննա ամուսինները գգվել էին իրար և մեջտեղն առել փոքրիկ Հովհաննեսին, ասելով. «Գոնե Հովհաննեսը մնա, մեր տան ծուխը շարունակի ծխացնել»: Սակայն ամեն ինչ իզուր էր, «ճակատագիրն» իրենն արել էր. մահվան դեմ պայքարի վերջին ճիգերն սպառվեցին և նրանք ընտանիքի անդամներով (ամուսիններն և չորս երեխաներից երկուսը՝ ԱՆՆԱՆ և ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԸ) անցան հավերժի գիրկը:

Խաչատրյանների գերդաստանի 2-րդ եղբոր՝ Ռուբենի 4 երեխաներից զոհվեցին երեքը՝ ԳԱՅԱՆԵՆ, ՀՌԻՓՍԻԿԸ, ԺԵՆՅԱՆ, ինքը և կինը՝ ԶԱՔԱՐՅԱՆ ԱՆՆԱՆ, փրկվեց միայն 5 տարեկան Վոլոդյան, որը հիմա 7 տարեկան է: Նրանք ամենափոքրիկին՝ Ժենյային (6 ամսական) նույնիսկ չհասցրեցին նկարել: Այդ օրը երկու եղբայրները պայմանավորվել էին հանդիպել Յուրայենց տանը, որպեսզի գնային ծնողներին (գյուղ Հայրենյաց) տեսության: Դեռ նոր էին ներս մտել, երբ երկրի ընդերքում շարժվեց «վիշապը» և իր ճանկերի մեջ առավ նաև Ռուբենի ընտանիքի հինգ անդամներին:

Եվ... Խաչատրյանների 9 անդամների երազները մնացին փլատակների տակ ու ճզմվեցին:

ԼՈՒԻԶԱ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

ԱԶԱՏՈՒՀԻ ԱԶԱՏԻ ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ

Այս բարի աղջիկը Ազատուհի Հովակիմյանն է, ծնվել է 1976 թ., սովորել է Սունդուկյանի անվան դպրոցի 5-րդ «բ» դասարանում: Կարգապահ էր ու օրինակելի, սովորում էր միայն գերազանց գնահատականներով, սիրում էր երաժշտություն, երգել, պարել, իսկ ամենից շատ զբաղվում անգլերեն լեզվի իմացությամբ: Նա երազում էր մանկավարժ դառնալ... Մայրը պատմում էր, որ Ազատուհին դեկտեմբերի 4-ին հիվանդացել էր ու մի քանի օր դպրոց չէր գնացել: Ի զարմանք բոլորի, դեկտեմբերի 7-ին նա առողջ էր, բայց դարձյալ չէր ուզում գնալ: Նրան ստիպողաբար հանեցին անկողնուց: Դպրոցի դռան մոտ նա երկար կանգնեց, տխուր ու թախծոտ հայացքով նայեց հարազատներին ու ներս մըտավ: Չգիտես ինչու մոր սիրտը փուլ եկավ... Ջեմֆիրան վազում էր խելակորույս, վազում էր աղջկան ողջ գտնելու հույսով: Բայց նա գտավ դըպրոցը ավերված, իսկ դստերը՝ ուսուցչուհու՝ ԿԱՐԻՆԵ ՍԱՀԱԿՅԱՆԻ հետ, զոհված: Մընաց հիշողությունը միայն, և աղջկա անդառնալի, աղերսող հայացքը:

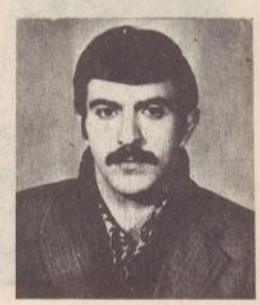

ԳԱԳԻԿ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

1957 թ. աշնանային մի թախծոտ օր է ծնվել սևակն այս պատանին, և այդ թախիծը ուղեկիցն է եղել նրա ամբողջ կյանքի:

Ճակատագիրն առաջին անգամ ծանր հարվածեց նրան հինգ տարեկան հասակում, երբ զրկվեց մորից: Փոքրիկների խնամքն ու դաստիարակությունը մնաց հոր ուսերին:

1964 թվից ես էլ դարձա նրանց տան անդամը: Ուրախություն մտավ Հարությունյանների ընտանիքը՝ երեխաները գտան իրենց երկրորդ մորը:

ԳԱԳԻԿԸ սովորել և ավարտել է Գոգոլի անվան դպրոցը: Մեղմ ու դյութիչ ձայն ուներ, երգում էր դպրոցական համաքույթներում, ուրախացնում շրջապատին: Նվագում էր տեքստիլագործների մշակույթի պալատի փողային նըվագախմբում: Երկար տարիներ Գագիկի շեփորի կանչը ավետում էր «Կռունկ» պիոներական ճամբարի լուսաբացը: Դպրոցն ավարտելուց հետո անդամագրվեց հարազատ տեքստիլ կոմբինատի կոլեկտիվին: Նոր բնակարան ստացավ Շիրակացի փողոցում: Ամուսնացավ սիրած աղջկա հետ: Առաջնեկի ծնունդը ուրախություն պարգևեց նրան: Անվանակոչեց իր հարազատ մոր անունով՝ Լենա: Սակայն ուրախությունը կարճ տևեց: Շիրակացի փողոցի բարձրահարկերից մեկի փլատակը դարձավ նրա կյանքի տխուր վերջակետը:

ՍԵԴԱ ԱԶԱՏՅԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ԱԼԲԵՐՏԻ ՀԼՂԱԹՅԱՆ

Պատմում է կինը

Ծնվել է 1961 թվականի ապրիլի 17-ին Հայկավան գյուղում: Հինգ տարեկան հասակում ընտանիքով տեղափոխվել են Լենինական և միջնակարգ կրթությունը ստացել է № 9 միջն. դպրոցում: Ավարտել է գերազանց, ծառայել է խորհրդային բանակում, որից հետո աշխատանքի է անցել «Հայկոոպշին» տրեստում որպես ներկարար: Ամուսնացել է 1986 թվականին, բնակվել Շիրակացի № 13 շենքի № 41 բնակարանում՝ վարձով:

Մեր երկու փոքրիկների հետ ապրում էինք ուրախ և երջանիկ: Դեկտեմբերի 6-ին հորդառատ անձրևից թրջված տուն մտավ Վահրամը և խընդրեց արթնացնել փոքրիկ Թամարիկին, ասելով, որ շատ է կարոտել նրան: Ասես մտքովըն անցել էր, որ դա աղջկա հետ վերջին խաղն էր լինելու: Ապա ինքն էլ պառկեց քնելու, բայց գիշերվա ծանր երազը արթնացրել էր նրան, մտահոգել. երազում հայրական տան տանիքի կեսը փըլվել էր: Պատմեց երազը ու խնդրեց զգույշ լինել երեխաների նկատմամբ, մանավանդ որդու, քանի որ վերջինս այդ օրերրն հիվանդ էր: Առավոտ տանից դուրս գալիս սովորականի նման համբուրեց զավակներին, խոստացավ շուտ վերադառնալ՝ քայլերն ուղղելով № 5 «բ» շենք... Այլևս չվերադարձավ:

Նոր բնակարանում ենք հիմա, բայց առանց քեզ մութ է ու սառը: Որքան էիր երազում քո ձեռքերով նորոգել այն, կահավորել քո ճաշակով: Ահավիրքը չթողեց, որ տաք մընա մեր օջախը, որ իրականանան քո գեղեցիկ նպատակները:

ԼԵՆԱ ԱՌԱՔԵԼԻ ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ
(Ծնված 1934 թ. հունվարին)

Աշխատում էր որպես գանձապահ պարենային № 11 խանութում: Չորս երեխա էր մեծացրել, հասցրել իրենց նըպատակներին և ինքն էլ ուրախանում էր իր ութ թոռնիկներով: Սպասում էր իններորդին ու երջանիկ էր համարում իրեն: Արհավիրքից առաջ հիվանդության պատճառով բուժվում էր հիվանդանոցում, ուր գնացինք մենք եղբորս հետ՝ դեկտեմբերի 6-ին: Եղբայրս ուզում էր քաղաքից բացակայել, մայրս խնդրում էր եղբորս, որ ոչ մի տեղ չըգնա՝ իսկ ինձ արգելեց հաջորդ օրը՝ դեկտեմբերի 7-ին այցելել իրեն:

ՆԱՆԱՐ ՎԱՀԱՆԻ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Ծնվել է 1953 թ դեկտեմբերի 1-ին: Ուներ երկու երեխա, աշխատում էր Չկալովի անվան կարի ֆաբրիկայում: Լավ աշխատանքի համար նա միշտ արժանացել է գովասանքի: Այդ օրը նա երկրորդ հերթ էր, ամուսնու հետ տանն էին և մնացին փլատակների տակ: Հինգ օր շարունակ փնտրում էին նրանց: Նանարը լսում է ամուսնու ձայնը ու նրան հույս տալիս, որ չհուսահատվի, իրենց անպայման կփնտրեն... Օգնության են հասնում ֆրանսիական փրկիչ ջոկատները: Սակայն արդեն ուշ էր: Նանարի վիճակը անհույս էր, իսկ ամուսնուն հասցրեցին № 1 հիվանդանոց: Երբ իմացավ Նանարը, որ երեխաները՝ Էդիկն ու Հակոբը ողջ են, ասես հանգստացավ, մի քանի ժամից նա ընդմիշտ լռեց՝ անհուն վիշտ պատճառելով հարազատներին, որդիներին ու ամուսնուն:

«ԿՈՒՄԱՅՐԻ» ԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԳՅՈՒՄՐԻԻ ՏՊԱՐԱՆ ՊԱՏՎԵՐ՝ № 3062